

KOLONYAL SÖYLEM: BİR SAVAŞÇI AIMÉ CÉSAIRE¹

Sıla FİSUNOĞLU

Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, silafisunoglu@hotmail.com
ORCID Numarası: 0000-0002-4684-3463

Aslıhan DUMLU

Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, m.aslihandumlu@gmail.com
ORCID Numarası: 0000-0003-0017-5815

Received: 12.10.2017

Accepted: 19.04.2018

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; global kapitalist sistem içerisinde oluşan yeni dünya düzeninde Kolonyal ve Post-Kolonyal tahakküm yapılarının nasıl oluştuğunu ve varlığını nasıl sürdürdüğünü Aimé Césaire'in görüşlerinden yola çıkılarak, literatür araştırması yöntemi ile sorgulamaktır. Kolonyalizm'in kelime anlamı itibariyle, literatürdeki diğer bir anlam karşılığı sömürgeciliktir. Post-Kolonyal hareketler ise, oluşan Kolonyal sistem içerisinde var olmuş ve ona paralel gelişmektedir. Kolonyal süreç, askeri şekilde olmayıp siyasi, ekonomik ve özellikle de kültürel şekilde gerçekleşmektedir. Bu süreç, Gramsci'nin de literatüre kazandırdığı "rıza üretimi" kavramının bir temsili olarak kapital döngünün sözde modern bir ayağı olarak varlığını sürdürmektedir. Bu noktada Aimé Césaire ve arkadaşları sömürgecilik çalışmalarını dünyanın bildiği öğretilerden daha farklı olduğunu savunarak kendilerine has bir yöntem ile kültürel, edebi ve felsefi açılardan dünya görüşlerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kolonyalizm, post-kolonyalizm, sömürgecilik, globalleşme, proleterleşme.

¹ Bu çalışma 6-8 Nisan 2017'de International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

DISCOURSE ON COLONIALISM: THE WARRIOR AIMÉ CÉSAIRE

ABSTRACT

Purpose of the study; questioning how the Colonial and Post-Colonial domination structures in the new world order in the global capitalist system can be sustained and how they can survive through the method of literature search from the viewpoint of Aimé Césaire. Another corresponding meaning of Colonialism in its literal sense in literature is imperialism. Post-Colonial movement have also existed in the Colonial system which has been forming and gone parallel to it. Colonial process has been carried out not in a military but political, economic and especially cultural ways. This process still continues its existence as the representation of the concept of

“manufacture of consent”, which has been brought in to literature by Antonio Gramsci, and as the so-called modern stand of the capital cycle. There is no enforcement or physical occupation in the process of manufacture of consent. At this point, Aimé Césaire and his friends put forth their world view from cultural, literary and philosophical perspectives in their own peculiar way arguing that their studies on Colonialism differ from globally renowned doctrines.

Keywords: Colonialism, post-colonialism, imperialism, globalization, proletarianisation

GİRİŞ

Aimé Césaire 1913 yılında Martinik'te doğmuştur. Şair, politikacı, oyun yazarı aynı zamanda deneme yazarı olarak adlandırılmaktadır. Martinik 1913'lü yıllarda Fransa'nın sömürgesi altında bir şehir olarak varlığını sürdürmüştür. Fransa bu dönemde, kendi sınırlarını genişletip ekonomik anlamda diğer tüm dünya devletlerinden üstün olma amacı gütmüştür.

Fatma Uygur ve Erdoğan Uygur'a göre; "Fransa'nın emperyal gücüne kavuşmasının etkileyen en önemli faktör olan sanayi devriminden başka, bu güce ulaşmasında rol oynayan diğer faktörler, Afrika'da ve deniz aşırı kıtalarda sömürü bölgeleri oluşturulmasıdır" (2013: 274).

Bu bağlamda Fransa, diğer Avrupa ülkeleriyle sürekli rekabet içerisinde olduğundan dolayı kolonyal süreci daha geniş ölçekte ve daha hızlı bir şekilde gerçekleştiren ülkelerin başında gelmiştir. O dönemde Martinik'te üniversite olmadığı için Paris'e giden Césaire, sosyal bilimler alanında siyahiler üzerinde yaptığı çalışmalar ve anti-kolonyal hareketinin düşünürü olması bağlamında dünyada önemli bir yere sahip olmuştur. Césaire Paris'te aynı kendisi gibi Fransa'dan gelen siyahi öğrenciler ile karşılaşmış ve bunun sonucunda her biri Fransa'da hiç de eşit olmadıklarını fark etmişlerdir. Aimé Césaire asıl çalışmalarına da bu farkındalıktan sonra karar vermiştir.

Aimé Césaire aynı zamanda Negritude kavramının da kurucusu olarak nitelendirilmektedir. Bu kavramı söylevinde daha net bir şekilde açıklamaktadır. Dünyaca ünlü önemli olan eseri "Sömürgecilik Üzerine Söylev" pek çok dile çevrilmiştir. Bu eseri aynı zamanda Türkçe diline de çevrilmiştir.

1940'lı yıllarda Martinik' e geri döndükten sonra Komünist Partiye katılan Césaire, çalışmalarını daha da hızlandırmıştır. Césaire'in öne çıkan eserleri; Sömürgecilik Üzerine söylev, Kral Cristophe'un Trajedisi, Yurda Dönüş Notları, Soleil Cou-Coupe'da ki şiirleri, Kongo'da Bir Mevsim, UneTempete Tiyatrosu olarak bilinmektedir.

Aimé Césaire,2008 yılında Martinik'in Başkenti olan Fort De France' da hayata gözlerini yummuştur.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi, alan hakkında yazılmış olan yapıtların incelenmesi anlamına gelen literatür araştırmasıdır. Buna göre söz konusu alanda yapılmış olan hakemli ya da hakemsiz dergiler, yayımlanmamış tezler, elektronik

ortamlı kaynaklar, gazeteler ve kitaplar taranmış olup özellikle Kolonyal ve Post-Kolonyal yapılar hakkında var olan bilgilere ulaşmaya çalışılmıştır. Ulaşılan kaynaklar ışığında elde edilen bilgiler araştırmanın problemine uygun, sistemli bir şekilde yansıtılmıştır. Çalışmada bilgi aktarımının bilimsel bir tutarlılıkta işlev kazanması açısından ise olayların, durumların ve meydana gelen sonuçların kronolojik bütünlükte olmasına önem verilmiştir. Bunun haricinde konu bütünüyle entegreli olarak ele alınan enformasyonların sistematik bir şekilde tasnif edilmesi ve değerlendirilmesi de yapılmıştır.

Siyah Bilincin Oluşması

Césaire üniversite eğitimi için Paris'e gittikten sonra Siyahlık Bilincine ulaşmaktadır. Bu bilince ulaştıktan sonra kendisi gibi siyah olan insanların bir nevi "ırkçılığa" uğradığı kanısına varmaktadır. Enis El-Kasım'a göre, " Irk ayrımı terimi, kendiliğinden keyfi durumu olan bir sözcüktür. Bu sebeptendir ki, halklar ya da bireyler objektif olarak değerlendirilemezler. Irk ayrımı söz konusu ise, bireylerin nicel, nitel donanımlarına önem verilmeksizin, onların sadece ırksal bir gruba ait olup olmadıkları üzerinde durulur. Bu ayrımı yapanlar tarafından kendinden olmayanlara karşı küçümseme olgusu uygulanmaktadır" (1982: 11).

Césaire ve arkadaşları, bu ayrımcılığın farkına vardıldıktan sonrada siyahi arkadaşları ile birlikte "Siyah Öğrenci" isminde kendi kültür dergilerini çıkarmışlardır. Césaire'ın literatüre kattığı Negritude kavramını da ilk kez bu dergi aracılığıyla halkla buluşturmuşlardır. Negritude kavramı,Césaire'ın yaptığı çalışmalara paralel ve bilinçli bir şekilde oluşturulmuştur. Aimé Césaire' ya göre; " Negritude kavramı üzerinde durulması ve açıklanması gereken bir kavramdır. Genel olarak siyahi ırka mensup olmayan ırklar tarafından kullanılan Zenci ya da ondan daha kötü anlama gelen Nigger kelimeleri siyahi ırktan olan bireyleri küçümseme amaçlı kullanılmaktadır. Fransa' da ise, tüm bu terimlerden başka zenci olgusuna denk gelen kavram siyahtır yani Noir'dir. Césaire, bu noktada Post-Kolonyal çalışmalarında yeni bir sözcük türetmekte olup, bununla birlikte siyahi ırkın yabancılaşmasını somutlaştırmaktadır. Bu sözcük ise Negritude'dir" (2007: 39-40).

Bu kavram zenci aydınlar tarafından yaratılmıştır. Sömürgeci değerleri tamamen reddeden bir yapıya sahip olmaktadır. Césaire bu kavramı ilk kez bir edebi eser olan şiirinde kullanmaktadır.

" Negritude

Onlar ki ne barutu ne pusulayı buldular

Onlar ki hiçbir zaman buhara da elektriğe de

Egemen olmayı beceremediler

Onlar ki ne denizleri ne gökyüzünü keşfettiler

Ama kendi köşelerinde acının yurdunu bilirler

Onlar ki gurbetçilikten başka yolculuk bilmezler

Onlar ki diz üstü gelip dizginleşmişlerdir

.....

Benim zenciliğim bir taş değildir, sağırlığı bir

Darbe vurur

Günün uğultusuna

Benim zenciliğim, ölü bir suyun donuk lekesi

Değildir

Yeryüzünün ölü gözünde

Benim zenciliğim, ne bir kuledir ne bir katedral

Saplanır toprağın kızıl etine
Saplanır gökyüzünün ateşli etine
Anlaşılmaz bitkinliği delip geçer
O kaskatı sabrıyla
.....” (Césaire, 2007: 40-41).

Böylelikle bu sözcük bu şiir aracılığı ile salt bir grup siyah arkadaş arasından çıkmış olup dünya edebiyatında ve siyasal literatürde yerini almaktadır.

Negritude kavramı, tüm Avrupa'nın sahiplik yaptığı “ Afrika’da kültür yoktur” anlayışına karşı diğer kültürlerle eşit bir kültür yapısına sahip olan yaşam biçimini savunmaktadır. Bu yönden Aimé Césaire üçüncü dünya görüşünü savunanlara karşı ve emperyalizme karşı mücadele de etmektedir. Halkların hem kültürel hem ekonomik anlamda birbirleri ile eşit olduğu düşüncesini savunmaktadır. Ancak küresel sistemde ekonomik özgürlük alanı daha geniş olan ülkeler başka ülkeler üzerinde tahakküm alanı kurma amacı taşımaktadır.

“Emperyalizm terimi bugün uluslararası boyutu olan güç ilişkilerini anlamlandırmak ve açıklamak sürecinde sık sık başvurulan bir kavramın adı olmayı sürdürmektedir. Geçen yüzyıl boyunca emperyalizm teriminin ekonomi politik bağlamında kullanımında Marksist teorik yaklaşımlar öne çıkmışlardır” (Özdemir, 2012: 94).

Aimé Césaire savunduğu görüşlerini Marksizm ve Sürrealizm kavramlarının ışığında ortaya koymakta olup, Emperyalizm olgusunu bu kavramlardan ayrı tutarak, farklı bir paradoksal çerçevede değerlendirmektedir. Césaire’ın Negritude kavramını oluşturmasındaki temel yapı taşlarından birisi de Marksizm’in İdeolojik yörüngesi ile temellendirilmektedir.

“Raymond Williams (1977) ideolojinin üç temel kullanımını şöyle belirler:

1. Belirli bir sınıf ya da gruba özgü inançlar sistemi.
2. Doğru ya da bilimsel bilgiyle çelişebilecek aldatıcı inançlar sistemi, yanlış fikirler ya da yanlış bilinç.
3. Anlam ve fikir üretiminin genel süreci” (Fiske, 2003: 212).

İdeolojik kavramsal boyutunun yanı sıra Marksizm’in tüm paradigmaları da Césaire dışında birçok kuramcıya yön vermektedir.

Sömürgecilik Üzerine Söylev

Aimé Césaire’ın temel düşüncelerini belirttiği kitabı “Sömürgecilik Üzerine Söylev’dir.” Bu kitapta edebi ve siyasal açılardan kendisini ifade etmektedir. Bu söylevin önemi, arkadaşlarıyla başlatmış olduğu Negritude hareketinin bir manifestosu olarak ilan edilmesinden gelmektedir.

“Söylev, Avrupa medeniyetini ya da Batı medeniyetini, burjuva egemenliği ile bir türlü çözemediği iki soruna işaret ederek açılır: Proletarya sorunu ve sömürge sorunu. Aimé Césaire’a göre bu iki sorun bağlamında Avrupa gerek Avrupalı kitleler, gerekse dünya ölçeğinde kendilerini kölelikten yargıç konumuna yükseltmiş milyonlar

tarafından suçlanmaktadır ve bu suçlamalar karşısında Avrupa savunulamaz. Ahlaken ve manevi olarak Avrupa'yı suçlamak mümkün değildir. Elbette buna ilişkin birinci neden sömürgeciliktir. Kitap iki temel tezden oluşur: Sömürgecilik ırkçıdır, sömüren de sömürgecilikten nasibini alır" (Akıner, 2014: 279).

Bu kitap 1950 yılında yayınlanmış olup Post-Kolonyal literatürünü tüm dünyaya duyuran bir başyapıt niteliğinde sayılmaktadır. Césaire söylevinde en çok sömürgecilik hareketinin devam etmesi durumunda insanların medeniyetten uzaklaştığı noktasını vurgular.

Aimé Césaire'a göre; "Bir medeniyet olağan sorunları çözemiyor ise bu, onun çökmüş bir medeniyet olduğunu gösterir. Toplumdaki ve dönemindeki oluşan problemleri göz ardı eden medeniyet, hasta bir medeniyettir. Ve dahası kendi prensiplerini ahlaksızlıklarla donatan medeniyetler ise, ölüm döşegindeki birer medeniyettir" (2007: 63).

Césaire bu eserinde medeniyetlerin kendi tahakküm yapılarını kendilerinin kurması gerektiğini ve özerkliğini koruması gerektiğini savunmaktadır.

Bir Dünya Hareketi: Sömürgecilik

Sömürgecilik, bir toprağın işgal edilmesi, işgal edilen toprağın işlenmesi ve o toprağa yerleşilmesidir. Bu bağlamda sömürgecilik (koloni) başlangıç tarihi olarak eski Yunan dönemine kadar gitmektedir.

"Batı tarihçilik geleneği, sömürgeciliği Büyük Keşifler dönemi ile başlatır. 1991' de yayımlanan Sömürgeci Fransa'nın Tarihi adlı eserde gerçek anlamdaki sömürgecilik macerasının XV. Yüzyıldaki kâşiflerle başladığı belirtilir" (Ferro, 2011: 19).

Sömürgecilik, geçmişten günümüze kadar kendi varlığını hemen hemen her coğrafyada göstermektedir.

Sömürgecilik tarihi boyunca üç ana dönüm noktası yaşamıştır.

"Tarihçiler, genelde Avrupa, özelde ise İngiltere'nin sömürgecilik anlayışını üç tarihsel döneme ayırırlar. Birinci Dönem, on yedinci yüzyılın sonlarından on dokuzuncu yüzyılın başlarına kadar devam eder ve Eski ya da

Kolonyal Sömürgecilik (Oldor Colonial Imperialism) olarak adlandırılır. Merkantilizm ve Amerika kıtası başta olmak üzere Yeni Dünya'nın sömürge kolonisi haline getirilmesi süreci, bu dönemi en iyi şekilde karakterize eder. İkinci Dönem, 1830'lardan 1880'lere kadar devam eder ve Serbest Ticaret Sömürgeciliği (Laissez-d'affaire) olarak isimlendirilir. Başta İngiltere olmak üzere sömürgeci devletler; Osmanlı, Çin ve İran gibi geri kalmış ve sanayileşmemiş devletleri, ekonomik bakımdan sömürge haline getirmesi süreci, bu dönemi en iyi şekilde karakterize eder. Üçüncü dönem, 1880'lerden 1940'lı yıllara kadar devam eder ve Yeni Sömürgecilik (New Imperialism) olarak adlandırılır. Ekonomik olarak sömürge haline getirilen ülkelerin bir süre sonra da siyasî

olarak kontrol altına alınıp, ilhak edilmesi süreci, bu dönemi en iyi şekilde karakterize eder” (Aktaran: Yaramış, 2007: 121-122).

Sömürgecilik kavramı özellikle siyahiler üzerinden yapılan ırkçılık politikası kisvesi altında dünya ülkeleri tarafından da benimsenip yapılanları meşrulaştırma çabaları güdülmektedir.

“Yani “sömürge”, millî egemenliğini kazanmış ve bu yüzden artık dağılmış olan tarihsel bir grup değil, yeni bağımsız devletlerin sakinlerinin yanı sıra hâlâ Avrupalıların idaresi altında olan komşu ülkelerdeki tâbi halkları da içeren bir kategoriydi. İrkçılık, çirkin sömürge savaşlarında ve katı, despotik yönetimlerin elinde ölümcül sonuçlar doğuran önemli bir güç olarak kalmıştı. Bu yüzden, Batı’ya bağımlı olarak, Batı’nın tebaası, madun halklar olarak yaşadıkları tecrübe, son beyaz polis çekip gittiği ve son Avrupa bayrağı indiği zaman sona ermemiş olan bölgeler ve dünya halkları için, sömürgeleştirme tecrübesi çok şey ifade ediyordu. Sömürgeleştirilmiş olmak, özellikle de millî bağımsızlık kazanıldıktan sonra, kalıcı, hatta grotesk denecek ölçüde adaletsiz sonuçları olan bir kaderdi. Bir yanda yoksulluk, bağımlılık, az gelişmişlik, iktidarın çeşitli patolojileri ve yozlaşma; diğer yanda ise savaş, okuryazarlık ve ekonomik kalkınma alanlarında sağlanan kayda değer başarılar bir düzeyde kendilerini kurtarmış ama başka bir düzeyde geçmişlerinin kurbanı olarak kalan sömürgeleşmiş halklara işte bu özellikler karışımı damgasını vuruyordu”(Said, 2000: 44-45).

Césaire yapılan bu ırkçılık ve sömürgecilik hareketlerine de boyun eğen siyahların aslında kendi başlarına kapitalist düzen içerisinde olmadan da kalkınabileceklerine inanır. Ayrıca siyahların beyazların sömürüsü sonucunda proleterleştiğini savunmaktadır.

“Proleterleşme kavramı temelde, üretim araçlarından uzaklaşma olarak tanımlanabilir”(Demir, 1995: 70).

Kapitalist sistem içerisinde oluşan kentleşme olgusunun, emek gücünü yok sayıp makine istihdamının çoğalması ile birlikte süre gelen üretkenliğin değersizleştiği görülmektedir.

“Kapitalist üretim tarzının sürekli eğilimi ve gelişme yasası, üretim araçlarını git gide emekten ayırarak, dağıntık üretim araçlarını büyük kitleler halinde bir araya toplar ve böylece, emeği ücretli-emeğe, üretim araçlarını sermayeye dönüştürür. Ve bu eğilime, öte yandan, toprak mülkiyetinin sermaye ve emekten bağımsız hale gelerek ayrılması ya da bütün toprak mülkiyetinin, kapitalist üretim tarzına uygun düşen bir toprak mülkiyetine dönüşmesi tekabül eder” (Marx, 2003: 775).

Marx, kapitalist durumlar altında paranın ve metanın insan ilişkilerini ve insanların yerine geçtiğini onları nesneleştirip kendi özlerinden yoksun bıraktığını savunmaktadır. Bu bağlamda bakıldığı zaman Césaire’ın da düşüncelerine paralel olarak sömürgecilik kavramının kendi içerisinde ırkçılık, aynı zamanda da emperyalizm olgusunu barındırdığı söylenebilmektedir.

Emperyalizm esas itibari ile topluluklar ve uluslararasıdaki hâkimiyet ve mücadele ilişkisi olarak görülse de bu olgulardan çok daha karmaşık bir yapıya sahip olmaktadır. Bir topluluğun, başka bir topluluk üzerinde güç

uygulanarak kurduğu egemenlik durumundan biraz daha farklı bir yapı şeklinde tanımlanmaktadır. Emperyalizm, çevre ve merkez ulusların ortak çıkarları için kurduğu hâkimiyet ve güç ilişkileri ile bağdaştırılmaktadır.

“Kısaca belirtmek gerekirse emperyalizm toplulukları bölen ve bazı parçaları birbirine çıkar uyumu ilişkisi şeklinde, diğer parçalarıysa çıkar uyumsuzluğu veya çıkar çatışması şeklinde bağlayan bir sistemdir. Merkez ve çevre ulusları arasındaki değişim çeşidine bağlı olarak beş emperyalizm çeşidi arasında ayırım yaparak bu durumu daha da somutlaştıracamız: (1)ekonomik; (2) siyasi; (3) askeri; (4) iletişim; (5) kültürel” (Galtung, 2004: 27-43).

Emperyalizm, içerisinde sömürgeciliği de barındırdığı için bir anlamda kolonileşme hareketleri meydana gelmektedir. Bu bağlamda Emperyalizm kavramı ile Kolonyalizm kavramı sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılabilir.

“Oxford English Dictionary’ e (OED) göre, Kolonyalizm sözcüğü “çiftlik” ya da “yerleşke” anlamına gelen ve başka topraklarda yerleşeler de roma yurttaşı sayılmaya devam eden Romalılara gönderme yapan Latince “Colonia” sözcüğünden gelir” (Loomba, 2000: 18).

Bu sebeple Kolonyalizm başka insanların, ulusların, toplulukların topraklarının ve mallarının fethedilip denetlenmesi olarak açıklanabilmektedir. Kolonyalizm genel itibarıyla daha çok toprak ve ekonomi ile ilişkilendirilmektedir. Küresel sistem içerisinde kapitalist olmayan ekonomilere Avrupa kapitalizmini ateşleme yapılandırması olarak tanımlanabilmektedir. Çünkü Kolonyalizm kapitalizmin bir parçası sayılmaktadır.

Aimé Césaire'da söylevinde kapitalizm konusuna Marksist bir şekilde yaklaşarak Kolonyal sistemin hunharlığını sorgulamakta ve bu sistemi suçlamaktadır.

Post-Kolonyalizm

Bugünkü küresel düzen içerisinde hem yoksulluğun hem de zenginliğin nedeni sömürgecilik faaliyetleri ile açıklanmaktadır. Sömürülen ülkeler ekonomik ve kültürel değerler bakımından sömürülen ülkeye taşınmaktadır. Bu durumda sömürülen ülke yoksullaşmaya devam etmektedir. Sömüren ülke ise zenginleşmektedir.

Sömüren ve sömürülen ülke arasındaki zenginlik ve fakirlik ilişkisi bir sistem haline gelmektedir. Bu sistem içerisinde hali hazırda fakir olan ülkeler belki de daha da fakir bir konuma sürüklenmektedir. Bu ülkeler ekonomilerini tarım ve toprak üzerinden sağladıkları için sömürge altına girdikleri anda özgürlüklerini de kaybetmiş olmaktadır.

“Zira sömürgeleştirilmiş ülkenin doğa ürünlerinin topraktan yetiştiği, toprağın ise "yerli" halka ait olduğu doğrudur. Pek fazla nüfus yoğunluğuna sahip olmayan, büyük miktarda tarıma açılmamış toprakların bulunduğu bazı bölgelerde soygun daha az göze batar” (Sartre, 1995: 18).

Bu ülkeler, kolonyal süreç içerisinde kendi toplumsal normlarını ve benliklerini yavaş yavaş kaybetmektedirler. Sömürge savaşına sürüklenen ülkeler kapitalizm için pazar haline getirilmektedirler.

“Böylelikle geri kalmış ve koloni haline sokulmuş ülkeler, kapitalizm tarafından katmerli şekilde soyulan birer hazine halini almışlardır. Bir yandan ellerinde ki ilkel maddeler alınıyor, öbür yandan da onların bu ilkel maddeleri işlenmiş hale sokularak yine kendilerine pahalı pahalı satılıyordu. Bu durum ise sağlanan kazançları sömürge yani koloni adı verilen ülkelerin durmadan fakirleşmesi, sömürücü yahut metropol yani anavatan adı verilen ülkelerin ise zenginleşmesi sonucu sağlamıştır. Fransa, İngiltere ve onlardan daha küçük olan Hollanda ile Belçika gibi ülkelerin bugün kalkınmış ülkeler olmalarındaki baş sebepte budur” (Guita,1966:8). Hatta emperyalist ülkeler sömürü faaliyetlerini gerçekleştirirken sömürülen ülkelerin bunu fark edemeyeceği şekilde de yapmaktadırlar. “Batı'nın kendine yeterli bir bütün olarak betimlenişine kanmak, onun emperyalist tasarımı tarafından üretilişini göz ardı etmektir” (Spivak, 1988: 271-313). Yapılan bu Kolonyal ve Post-Kolonyal hareketler Kolonyal ideolojilerin temellerine bağlıdır. Bu ideolojiler, belirli bir amaç çerçevesinde oluşturulmaktadır.

Eagleton'a göre; "Kolonyal ideolojiler, kesin olarak ulaşılmak istenildiği kanısına varılan siyasi amaç ve de çıkarların peşinden sürüklenen toplumsal grupları birleştirir ya da bu gruplara ilham veren olgu olarak adlandırılır" (1996: 74).

Post-Kolonyalizm kavramı, sömürülen ülkelerin sömürüye uğradıktan sonraki düşüncelerini felsefe veya edebiyat alanlarında ifade etmeleridir. Ayrıca Post-Kolonyalizm ve Kolonyalizm bu geniş yelpaze paradigmasında anlam inşasını üretirken pek çok farklı söyleme tabii tutulmaktadır.

“Bhabba’ ya göre; Kolonyalizm ve Post-Kolonyalizm fazlasıyla kimlik ve bunların söylemlerle nasıl kurulduğu ve bozulduğuna ilişkindir. Bhabba, Post-Kolonyal toplumsal ilişkilerin ve kuramsal söylemlerin bu ikilikleri bozmakta olduğunu öne sürer” (Aktaran Smith, 2007: 325).

Kolonyal ve Post-Kolonyal ideolojiler, küresel kuzeyin küresel güneye dayattığı normların başlangıç noktasını oluşturmaktadır. “Emperyalist tahakkümden kurtulmaya çalışan ulusal kimlik kendisini devletin içine yerleşmiş ve görünürde devlet tarafından gerçekleştirilmiş bir halde bulmuştur. Ordular, sancaklar, mevzuat, ulusal eğitim planları ve genellikle eskiden İngilizlerin ya da Fransızların tuttuğu yerleri ulusçu seçkinlere vermek üzere egemen siyasal partiler ortaya çıkmıştır” (Said, 1994: 391).

Tüm bu tahakküm yapıları modernleşme kisvesi altında yapılarak yapılan faaliyetlerin amacını meşrulaştırmaktadır.

Aimé Césaire'da bu çarpık ideolojinin içerisinde kendi dünya görüşünü savunan özgün eserler üretmiş bulunmaktadır. Bu eserler Post-Kolonyal çalışmalar içeren eserlerdir. Aimé Césaire Kolonyal başkaldırısını 1939 yılında yazdığı Yurda Dönüş Notları eserinde gerçekleştirmektedir. Bu eseri siyahlık bilincine eriştiği başlangıç eseri olarak sayılmaktadır. 1948'de yayımladığı Soleil Cou Coupe adlı şiir defterinde siyahları baskı altında tutanları sert bir dille eleştirmektedir. 1963' de kaleme aldığı Kral Cristophe' un Trajedisi adlı tiyatro eserinde Haiti'de ki sömürge yönetiminden kurtulma hareketlerini ele alarak birlik ve bağımsızlığa vurgu yapmaktadır. 1966 da yazdığı Kongo'da Bir Mevsim yapıtında Césaire, 1960 yılında Kongo ayaklanmasının ve Kongolu Önder Patrice Lumumba'nın öldürülüşünü destansı bir dille ele almaktadır. Kongo'da yaşanan bağımsızlık mücadelesine ve bu mücadelenin sömürgeciler tarafından nasıl bastırıldığını anlatmaktadır. Bu yapıttaki en önemli vurgu siyahilerin kaybetmeye mahkûm yazgılarının betimlenmesi şeklinde açıklanmaktadır.

“Bu oyunda da Césaire yine birlik ve bağımsızlığa vurgu yapmaktadır. En önemli vurgu ise sömürgelere benzeyerek ya da sömürgelerin yöntemi ile bağımsız ve özgür olunamayacağı vurgusudur” (Aktaran, Akiner, 2014: 297).

1960'lı yıllarda Shakespeare'in Fırtınasından uyarladığı Une Tempete adlı tiyatrosu politik söylem yapılarını içermektedir. Césaire'in tiyatro eserleri edebi nitelikten çok Kolonyalizm ile tarihsel bir hesaplaşma paradoksallarına vurgu yapmaktadır.

Maurice Thorez'e Mektup

Aimé Césaire 1945 yılında İkinci Dünya Savaşından sonra Martinik Adası'nda yapılan Belediye Başkanı seçimlerinde Komünist Partiden aday olmuş ve Martinik adası başkenti Fort de France' da belediye başkanı seçilmiştir. Bu görevini tam 56 yıl boyunca istifa edinceye kadar sürdürmüş bulunmaktadır.

Césaire, Komünist partiden aday olmasına karşın olayların kendi sandığından daha farklı şekilde gerçekleştiğini, partinin siyahiler ve sömürge halkları için çalışmalarda bulunmadığını fark etmektedir. Bu yüzden Césaire partiden istifa ederken Komünist Partisi'nin sömürgecilik ve sömürgeci tutum karşısında ciddi bir tavır almadığı görüşünü savunmaktadır.

Césaire bu yazdığı mektupla esas olarak Marksizm'in batılı, batı merkezli yanına saldırmaktadır.

“Reddettiğim şeyin Marksizm ya da Komünizm olmadığını, tersine esas kınadığım şeyin belli insanların Marksizm'i ve Komünizmi kendi amaçları için kullanmaları olduğunu açıklığa kavuşturmak için sanırım yeteri kadar söz sarf ettim. Benim istediğim şey Marksizm ve Komünizm 'in siyah insanların hizmetine koşulması, siyah insanların Marksizm ve Komünizm 'in hizmetine koşulması değil.” (Aktaran, Akiner, 2014: 288)

Césaire Fransız Komünist Partisinin devrimci sosyalizm anlayışını savunduğunu düşünürken, aslında Sovyetler birliği komünist partisinin Stalin- Krucçev anlayışını benimsediğini görmektedir. Aimé Césaire Sovyet türü parti karşıtlığının sömürge-sömüren ilişkisi içinde olduğunu savunmaktadır. Césaire Komünizm'e karşı değildir,

kendisi de komünisttir sadece Komünizm 'in kullanım şeklinin ve alanının anlamı dışında olmasından rahatsızlık duymaktadır.

“Komünizm, mülkiyet sahiplerinin sınıfsal konum ve üstün statülerinin temellerini tehdit ettiği için her zaman onların korkulu rüyası olmuştur” (Chomsky, Herman, Peterson ve Podor, 2004: 112).

Césaire, Komünizm'in kendi anlamsal paradigmasının egemenliğinden şüphe etmekte ve siyahiler üzerinde ırkçı duruşunu fark ettikten sonra Thorez'e mektup yazarak partisinden istifa etmiştir. Césaire, istifasından sonra "Martinik İlericileri" adındaki kendi partisini kurmuştur.

Sofistike Bir Sömürgecilik Karşıtı: Tropiques Dergisi

Césaire 1939 yılında Martinik' e geri döndüğü zaman Kolonyalizm ve Post-Kolonyalizm konusundaki tartışmalarını edebi eserlerinde sürmektedir.

Daha sonra Césaire, eşi ve arkadaşları ile birlikte Tropiques isimdeki dergiyi çıkartmışlardır. Bu dergi Césaire'in eserleri arasında çok önemli bir yere sahip olmaktadır.

Nurdan Akıner'e göre; "Tropiques dergisi aslında Césaire'in çalışma alanının kültürel devinimlerini oluşturmaktadır. Tropiques dergisini tek başına salt bir mecra olarak ele alamamaktayız.O, tek başına, kültür, edebiyat ya da siyaset dergisi değildir. Dergiyi bütüncül bir bakış açısı ile ele almamız gerekir" (Akıner, 2014: 293).

Bu dergiyi çıkartırken Césaire'in amacı, Martinik halkının kendilerine olan bakış açısını kırmaktır.

“Amaçları siyah olmanın iyi ve güzel olduğunu göstermek, siyahların da bundan gurur duymalarını sağlamaktır. Afrika'nın da uygar bir tarihi ve gelişmiş bir kültürü olduğunu göstermeye, kapsayıcı bir alternatif hümanizm ve evrenselcilik geliştirmeye çalışmışlardır” (Ünlü, 2011: 13).

1943 yılında Tropiques dergisinin yasaklanması kararına varılmıştır. Sebep olarak da toplumu olumsuz etkilemesi öne sürülmektedir.

Aimé Césaire'a göre, "10 Mayıs 1943 yılında Martinik İstihbarat Servisi Şefi Kaptan Bayle, negatif bir tutum içerisinde yazdığı mektubunda, Tropiques dergisini ırkçılık tahakkümlerini desteklediği gerekçesi ile derginin yasaklanma fikrine olumlu bakıyordu. Bayle, ayrıca derginin editörlerini toplumun değer ve normlarını zedelemekten ve toplumun ahlaki koşullarını tahrip etmekten suçluyordu"(2007: 150).

Ancak, tüm bu baskılara rağmen Tropiques dergisi dünyanın en sürrealist yayınlarından biri olarak varlığını savaş boyunca sürdürmektedir. Savaş boyunca dergide yayımlanan yazılar ve şiirler sömürgecilik karşıtı bir duruş sergilemektedir.

BULGULAR

Literatür taraması yapılarak elde edilen bulgular göstermektedir ki Kolonyal ve Post-Kolonyal süreçlerde önemli rol oynayan Césaire hakkında yeterli bilgi ne yazık ki bulunmamaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın ortaya koyduğu en önemli veri, Aimé Césaire'ın literatürde yeterli değeri göremediği yönündedir. Ek olarak, mevcut literatür ışığında elde edilen bir diğer sonuç ise Kolonyal ve Post-Kolonyal yapıların içerisinde genellikle sömürü sistemlerinin üzerinde durulduğu gözlemlenmekte olup bunların küresel çapta günümüz koşulları ile ne şekilde evirildiği yönünde olmaktadır. Sömürü sistemlerinin insanlık ve toplum için oluşturmuş olduğu kapitalizm ve benzeri gibi olgulara bir fırsat zemini inşa ettiği ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca literatür taraması ile elde edilen verilerle çalışmanın ana hattını oluşturan söz konusu yapıların, formlarının değişerek yeni bir anlam kazandığı kısacası kendisini revize ettiği belirtilebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Küresel kuzeyin, küresel güney üzerinde oluşturduğu tahakküm yapıları altında Kolonyal süreçler giderek artmaktadır. Bunu, küresel kuzey ülkeleri baskı yöntemlerini ya da rıza yöntemlerini kullanarak sağlamaktadır.

Günümüzde Kolonyal yani sömürge süreçlerine maruz kalan ülkeler kendi benliklerini giderek kaybetmektedir. Emperyal süreç içerisinde kendi sömürü kolonilerini yaratan ülkeler, bu kolonileştirilmiş ülkeleri tamamen kendi normları dışında dönüşümler içerisine sokmaktadır. Bu ülkelerden biri olan Martinik'te doğan Aimé Césaire, Kolonyalizm'e karşı Post-Kolonyal çalışmalar içerisinde bulunmaktadır. Césaire'ın önemli fikirlerinden birisi, Kolonyal sistemin ve köleliğin yok olması ve bununla birlikte yeni bir kültürün oluşmasıdır. Bu kültürün yeni politik bir kültür olması gerektiğini savunmaktadır. Bu politik kültür, Batı'nın tahakküm alanına girmemelidir.

Ancak buna karşın aynı zamanda da moderniz temelli bir kültür olmalıdır ve bu durum köklü bir devrim niteliği taşımaktadır. Post-Kolonyal düşünür olan Césaire, bu öngördüğü devrimi eserleri aracılığı ile yansıttasının yanı sıra, politikacı kimliği üzerinden de düşüncelerini yaymaya çalışmaktadır. Düşüncelerinin içerisinde en dikkat çeken fikir olan devrimin, aslında "proleter devrim" olma özelliği taşıması gerekmektedir.

Çalışmada sürekli üzerinde durulan Kolonyal, Post-Kolonyal kavramlarına yakından bakılacak olursa, birlikte anılsalar dahi, aslında iki kavram arasında keskin ayrımlar bulunmaktadır. Kolonyalizm kavramı, literatürdeki anlamı itibarıyla sömürgecilik demektir. Post-Kolonyal hareketler ise, oluşan Kolonyal sistem içerisinde var olmuş ve ona paralel gelişmektedir. I. ve II. Dünya Savaşları'ndan sonra özellikle batı, ekonomik anlamda gücünü toplamış ve kendisi için, sömürgeci altına alabileceği yeni pazarlar aramaya başlamaktadır. Batı, kendisinden çok daha geride kalmış, gelişmekte olan ve genelde Üçüncü Dünya Ülkeleri olarak adlandırılan yerleri koloni durumuna getirmektedir. Bu kolonileşme sürecini apaçık bir şekilde gerçekleştirmek yerine, çalışmalarını gizli bir yapı içerisinde sürdürmektedir. Kendi tahakküm yapıları altına almak istedikleri ülkelerin karşısında çok fazla dikkat çekmemek ve de tepki almamak adına, zorlayıcı yaptırımlar yerine, daha farklı yöntemler kullanılmaktadır. Batının işlettiği bu Kolonyal süreç, askeri şekilde yürütülmemekte siyasi, ekonomik,

özellikle de kültürel alanlarda gerçekleşmektedir. Kolonyal süreç, Gramsci'nin literatüre kazandırdığı "Rıza Üretimi" kavramının modern bir ayağını oluşturmaktadır. Bu olguya göre, bireylerin bir şeyi kabul etmeleri için baskı yöntemlerine gerek yoktur. Aksine bu yapı gereğince, bireylere ya da topluma enjekte edilmek istenen bilgi sistemleri yiğini, "modernlik" kisvesi altında sunulmakta olup, bireylerin bilinç düzeyleri ile oynanmaktadır. Bireyler ya da toplum "modernlik" sistemi içerisinde bilinçaltı düzeylerince sistemlere kanalize edilerek aslında yeniden ve yeniden rızanın imalatı sağlanmaktadır. Bu da onları "modern köle" olmaktan öteye götürememektedir.

İşin hakikatinde, bireyler bütün bu olağan süreçten geçerken bile tahakküm yapılarını fark edememekte ve de sorgulamadan belleklerine işlenen sistematik bilgi ağının, gereklerine uygun hareket etmektedirler. Yanlış bilince kanalize olmuş bireylerin seçimleri, nihayetinde toplumun seçimlerine dönüşmekte ve böylece batı, onları Kolonileştirme sürecine daha kolay entegre edebilmektedir. Bilindiği üzere Dünya tarihinde yaşanan dinamik devinimler sonucunda kapitalizm yapısı gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bununla birlikte ortaya çıkan Kolonyal (sömürgecilik) süreçler, çağların gerektirdiklerine göre, kendi içerisinde devamlı mutasyon geçirerek halen varlığını sürdürebilmektedir. Bu açıdan bakılacak olursa, Kolonyal süreçler varlığını sürdürebilmesi için özü aynı kalsa dahi, diğer pek çok açıdan kendi içerisinde değişikliklere ihtiyaç duymaktadır. Örneğin; 1920'lerin Dünya düzeninde hâkim kılınmaya çalışılan Kolonyal yapı 1980'ler yahut günümüz Dünya düzenine uygulanamayacaktır. Çünkü çağın gerektirdiği dönüşüm evresini tamamlayamamış sistem varlığını koruyamayacak ve bu doğrultuda yok olmaya mahkûm olacaktır. Bu yüzden Kolonyal süreçlerin dönemler içerisinde toplumlara etkileyen olgularla birlikte bilimde, teknolojiye ve benzeri gibi alanlarda yaşanan yeniliklerin takibi ile kendini revize etmesi gerekmektedir. Bu şekilde yeniden üretimi yapılan Kolonyal süreçlerin, her çağa ayak uydurarak varlığının devamını sağlayabileceği öngörülmektedir.

Kolonyal süreçler kendi dönüşümlerini gerçekleştirirken ona paralel olarak ortaya çıkan ve Kolonyal egemen anlayıştan tamamen farklı bir bakış açısı ile geliştirilen Post Kolonyal hareketler, özellikle Césaire'in ortaya attığı görüşler ışığında önemini arttırmaktadır. Césaire'in bu alanda yaptığı çalışmalar Post-Kolonyal literatürü için önemli bir dayanak noktası oluşturmaktadır. Örneğin Césaire'in,"Sömürgecilik Üzerine Söylev" adlı eseri özellikle onun, "Negritude" olarak adlandırdığı hareketin bir manifestosu olması açısından literatürde önem taşımaktadır. Césaire bu kavram ile siyahi kökenli insanların yabancılaşmasını somutlaştırmaktadır. Aimé Césaire, olağan döngüdeki Kolonyal sürecin tahakküm yapılarına karşı kendine has yeni bakış açısı geliştirmektedir. Césaire, Söylev'inde genel olarak sömürgecilik hareketinin devam etmesi durumunda insanların medeniyetten uzaklaştığı noktasını vurgulamaktadır. Yani, sömürgeciliğin baskısına uğrayan medeniyetleri ölmüş birer medeniyet olarak nitelendirmektedir.

Onun en önemli amacı, söylemlerinin yanı sıra eserlerinden de anlaşılmalıdır ki, kolonyal sistemin ve köleliğin yok olması gerektiğidir. Bununla birlikte de yeni bir kültürün gerekliliğinin sağlanması yönünde fikirleri de mevcuttur. Aimé Césaire ve arkadaşları sömürgecilik çalışmalarını dünyanın bildiği öğretilerden daha farklı olduğunu savunmakta ve kendilerine özgü bir yöntem ile kültürel, edebi ve felsefi açılardan dünya görüşlerini

ortaya koymaktadır. Son olarak, çalışmanın sonucunda da görülmektedir ki, Post-Kolonyal yapıya katkıları bu denli büyük olan Césaire hakkında literatürde pek fazla bilgi bulunamamaktadır. Bu durum büyük bir eksiklik teşkil etmektedir.

ÖNERİLER

Çalışmada öneri olarak ise, ilerleyen zaman içerisinde Kolonyal ve Post-Kolonyal süreçler üzerine yapılacak olan çalışmalarda Césaire'ın öğretilerine, eserlerine yer verilmesi gerektiği düşüncesi ileri sürülmektedir. Bu sayede, Post-Kolonyal hareketlerle var olmuş, Marksizm'in ideolojik yörüngesi ile temellenmiş olan "Negritude" kavramı ve bu kavramın bilinci, varlığını devam ettirebilme imkânı bulacaktır. Tüm bu bilgiler ışığında rahatlıkla ileri sürülebilecektir ki, konu üzerine yapılacak olan diğer çalışmalarda, Kolonyalizm, Post-Kolonyalizm ve Césaire üçlüsünün ayrılmaz bir bütün olarak değerlendirilmesi ve sıklıkla dile getirilmesi gerekmektedir. Alan üzerine daha fazla yabancı kaynak araştırılarak, literatüre özellikle bu konu hakkında daha fazla veri girişi sağlanmalıdır. Böylelikle bu alanda üzerine araştırma yapacak olan bilim insanlarına kaynaklık edilebilmesi kolaylaşacaktır

KAYNAKÇA

- Akner, N. (2014). *Uluslararası Medya Emperyalizmi*. İstanbul: Hükümdar Yayınları.
- Césaire, A. (2007). *Barbar Batı*. Çev., Güneş Ayaz. İstanbul: Salyangoz Yayınları.
- Chomsky, N.-Herman, S. E.-Peterson, D. – Podor, J. (2004). *Medya'nın Kamuoyu İmalatı*. Çev. Adnan Köymen, Ebru Kalak, Hale Alpmen, Özge İnciler, Işıl Esendir. İstanbul: Chivi Yazıları Yayınevi
- Demir, E. (1995). Türkiye'de İşçileşme Süreçleri, *Toplum Ve Bilim Dergisi*, 66, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Eagleton, T. (1996). *İdeoloji*. Çev., Muttalip Özcan. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- El-Kasım, E. (1982). *Siyonizm Ve Irkçılık*. Ankara: Ankara ÜNV. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 511
- Ferro, M. (2011). *Sömürgecilik Tarihi*. Çev., Muna Cedden. Ankara: İmge Kitapevi.
- Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. Çev., Süleyman İrvan. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Galtung, J. (2004). Emperyalizmin Yapısal Teorisi: Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü Oslo ÜNV. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2, 27-43. Cilt: 1
- Guita, O. (1966). *3. Dünya: Sömürgelerin Uyanışı*. Çev., Ahmet Angın. İstanbul: Kitapçılık LTD. Şirketi Yayınları.
- Loomba, A. (2000). *Kolonyalizm Ve Post-Kolonyalizm*. Çev., Mehmet Küçük İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Marx, K. (2003). *Kapital, 3. Cilt*. Çev., Alaattin Bilgi Ankara: Sol Yayınları.
- Özdemir, M. (2012). Tarihsel Bağlamında Emperyalizm, Ankara: *Hacettepe ÜNV. 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 94.
- Said, E. (2000). *Kış Ruhü*. Çev., Tuncay Birkan İstanbul: Metis Yayıncılık
- Said, W.E. (1994). *Kültür ve Emperyalizm*. Çev., Necmiye Albay İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sartre, J.P. (1995). *Hepimiz Bir Katiliz: Sömürgecilik Bir Sistemdir*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Smith, P. (2007). *Kültürel Kuram*. İstanbul: Babil Yayınları.
- Spivak, G.C. (1988). "Can The Subaltern Speak?". *Marxism And The Interpretation Of Culture*. Der. Inc. Nelson Ve L. Grossberg. Urban Ve Chicago Universty Of İllinois Press.

Uygur, F. ve Uygur,E. (2013). "Sömürgecilik Tarihi Üzerine Bir Araştırma" Yıl: 17 Sayı: 3,274.

Ünlü, B. (2011). Frantz Fanon: Ezilenlerin Ve Mülksüzlerin Düşünürü. Ankara: *Ankara ÜNV. Afrika Çalışmaları Dergisi* Güz.Cilt:1 Sayı:1

Yaramış, A. (2007). Mısır'da İngiliz Sömürgecilik Anlayışı. Cromer Örneği (1883-1907).*Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt:4,2,121-122, Aralık.